

Rada seniorů České republiky, z. s. s.

nám. W. Churchilla 2, 130 00 Praha 3

Telefon: +420 234 462 074-7

Web adresa: www.rscr.cz

E-mail: rscr@rscr.cz

DRUHÉ MEMORANDUM KE ZVÝŠENÍ KVALITY ŽIVOTA ČESKÝCH SENIORŮ z listopadu 2017

V historii České republiky již druhá odborná mezinárodní konference „Jak se žije seniorům v České republice“ svolaná Radou seniorů České republiky, bezprostředně po volbách 2017, vyhodnotila kvalitu života seniorské populace a také předala nově zvoleným politikům poselství o stavu plnění "Memoranda ke zvýšení kvality života českých seniorů“ z konference první. Tj. z října 2014. Konference se zúčastnili předsedové nově ustavených poslaneckých klubů Parlamentu ČR, premiér ČR, odpovědní ředitelé příslušných ministerstev, členové Odborné komise pro důchodovou reformu, prezident lékárnické komory, představitelé nemocnic, seniorské veřejnosti a 12 zahraničních hostů. Na konferenci vystoupilo sedm expertů s konkrétními tématy o českém penzijním systému, o kvalitě života důchodů měřené spotřebou, o výši starobních penzí a sociálním postavení českých seniorů v mezinárodním kontextu, o rozdílech života seniorů ve městech a na vesnicích, o dostupnosti zdravotní a lékařské péče seniorům a v neposlední řadě též o seniorském bydlení a jeho nedořešených problémech. Situaci v okolních zemích a v Evropské unii představili hosté ze Slovenska, Polska a Holandska.

Průměrný starobní důchod činil v polovině letošního roku 11 823 Kč. Z toho 55 % příjemců na průměrnou starobní penzi nedosahuje. Velké rozdíly jsou mezi penzemi mužů a žen, kde průměrná starobní penze žen je o 18 % nižší než mužů. Měřeno dle parity kupní síly jsou české starobní penze na 15. místě z 24. hodnocených zemí Evropské unie. Sociální postavení českých seniorů, měřené obecným náhradovým poměrem, již čtvrtým rokem klesá, a dle propočtů MPSV má v příštím roce poklesnout až na hodnotu 39,4 %. Pokles mezigenerační spravedlnosti pod 40 procentních bodů je pro Radu seniorů ČR nepřijatelný! V historii ČR se tak stalo pouze jednou, a to v roce 2008 při úrovni náhradového poměru 39,8 %. Pokles sociálního postavení seniorské populace pod 40 procentních bodů náhradového poměru neumožňují ani mezinárodní dohody, které Česká republika ratifikovala. Ukazuje se, že ani progresivnější varianta nastavení valorizačního vzorce, která se RS ČR po dlouhých diskusích a alternativních propočtech podařila prosadit, není při vysokém růstu mezd dostatečná. Dle sekundární analýzy výzkumných šetření Statistiky rodinných účtů a Spotřebitelských cen Českého statistického úřadu kvalita života českého důchodce, měřená jeho spotřebou, neroste. V posledních dvanácti letech rostla reálná spotřeba pouze u šesti desetin položek spotřeby (57,32 %). Na stabilní růst životní úrovně příjmy českým důchodcům nepostačují, za velmi závažnou skutečnost možno považovat 48 procentní pokles reálné spotřeby u výrobků a služeb pro život člověka nezbytných. Navíc zde není započítáno opotřebení a nezbytná výměna elektrospotřebičů, nábytku, nádobí, bytového textilu, atd. Tedy výrobků základních životních potřeb pro dlouhodobou spotřebu. Po zaplacení výrobků a služeb pro život člověka nezbytných (94 679 Kč, tj. 77,61 % spotřebních výdajů) zbylo v roce 2016 českému důchodci 27 319 Kč na nákup výrobků a služeb zbytných. Z toho na nákup knih, novin a časopisů vynakládal český důchodce v loňském roce 1 591 Kč, na nákup domácích a zahraničních rekreací 2 352 Kč, na kulturní produkce 454 Kč, na rekreační a sportovní služby 352 Kč, na pohostění v restauracích 3 076 Kč a na ubytování v hotelích 346 Kč. Na nákup vzdělávacích aktivit vynaložil český důchodce v loňském roce 34 Kč.

Na 3. sjezdu Rady seniorů ČR, který se uskutečnil 12. května 2017, bylo zobrazeno 9 zásadních problémů seniorské populace současného historického období (viz www.rscr.cz, složka dokumenty, Střednědobý program Rady seniorů ČR na léta 2017 – 2021). K jejich vyřešení sjezd definoval 13 nástrojů a 22 opatření. Ke splnění těchto návrhů již Rada seniorů ČR vyzvala budoucí vládu a dnes vyzývá též novou Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky. Zvláště důležitými jsou legislativní ukotvení sektoru dostupných a sociálních bytů, uskutečnění vstřícné penzijní reformy pro současnou seniorskou populaci, zavedení právního nároku na seniorské zastupování a pro

částečnou kompenzaci nízkých starobních penzí též seniorské benefity. Za vstřícnou penzijní reformu pro současné seniory je považováno zejména zavedení 13. důchodu ve výši 60 % průměrného starobního důchodu ve státě, který bude diferencován dle výše osobního důchodu. Dále diferencovaná valorizace starobních důchodů dle věku. Zavedení jednorázového starobního příplatku věkově staršímu důchodci jako kompenzace možnosti přivýdělku. Navýšení vdovských a vdoveckých důchodů na úroveň 50 % důchodu předchozího důchodu manžela. A v neposlední řadě též zavedení institutu minimálního starobního důchodu na úrovni trojnásobku životního minima, respektive alespoň na úrovni spotřebního koše základních životních potřeb důchodce.

Na předchozí konferenci, která se uskutečnila 2. října 2014, deklarovala Rada seniorů ČR pro zvýšení kvality života českých seniorů 7 konkrétních požadavků. Konference je přijala a také podpořila. O jejich realizaci usilovali v uplynulých třech letech experti Rady seniorů ČR v Odborné komisi pro důchodovou reformu, v komisích pro tvorbu Koncepce a zákona o sociálním bydlení a také v Radách vlády pro seniory a stárnutí populace a pro udržitelný rozvoj. Ke splnění těchto požadavků bylo dále orientováno 20 jednání s premiérem a jeho ministry, stanoviska a legislativní návrhy k 26 vládním návrhům právních a ke dvěma návrhům koncepčních předpisů. Při nečinnosti vlády zpracovala Rada seniorů ČR vlastní návrhy zákonů o minimálním starobním důchodu a o seniorech. Pro zvýšení finanční dostupnosti nájemního bydlení osamocených seniorek a seniorů byl zpracován návrh novelizace vládního nařízení č.423/2013 Sb. Pro rozšíření informovanosti odpovědných ministrů a dalších ústavních činitelů o postavení seniorské populace v okolních zemích byly uskutečněny 3 odborné mezinárodní konference. Definované požadavky prvního Memoranda:

1. Prostřednictvím důchodové reformy změnit ekonomické nastavení českého penzijního systému na hodnoty v Evropě obvyklé. Tj. podíl výdajů na penze navýšit z 9,7 % HDP na 12 až 13 % HDP.
2. Změnit současné nastavení mechanismu valorizace důchodů tak aby byla spravedlivá. Tj.
  - a) valorizaci propočítávat nikoliv podle spotřebního koše obecné inflace, ale podle spotřebního koše životních nákladů důchodců,
  - b) při valorizaci plně vykompenzovat růst životních nákladů starobních důchodců s nízkými příjmy,
  - c) valorizací vykompenzovat diskriminace tzv. „starodůchodců“ a středně příjmových tzv. „mladodůchodců“.
3. Přijmout zákon o minimálním starobním důchodu alespoň na úrovni spotřebního koše základních životních potřeb důchodců.
4. Zvýšit sociální ochranu osob starších 65 let bydlících osamoceně v nájemních bytech prostřednictvím zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Přijmout zákon o sociálním bydlení, který osobám v seniorském věku zajistí ústavní právo na bydlení.
5. Novelizovat Nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobnosti a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě s cílem zajistit objektivní tvorbu cenových map nájemného při participaci obcí, ČSÚ, reprezentativních zástupců pronajímatelů a nájemců.
6. Obdobně jako na Slovensku zvýšit právní ochranu seniorské populace, která je ohroženou sociální skupinou (statut seniora jako chráněné osoby).
7. Znovu obnovit státem garantovanou 50 % slevu jízdného osobám v seniorském věku na železnici.

Vláda premiéra Sobotky si, přes hektické úsilí Rady seniorů ČR, osvojila pouze požadavky tři. A z toho jenom dva dokázala prosadit v Parlamentu ČR. Ustanovení č.1, 3, 4, 5 a 7 stále zůstávají nesplněny. Novou vládu a Poslaneckou sněmovnu Rada seniorů ČR a konference vyzývá k nápravě.

V Praze dne 27. listopadu 2017, Rada seniorů ČR a účastníci mezinárodní konference „Jak se žije seniorům v České republice“.